

૬૭૪૭

પુસ્તક ૧ લું.

શ્રી

૧૧/૧૪ ૧૯૪

સંબોધસત્તરિ.

મૂલ અને ભાષાંતર.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

શ્રી જૈનવિદ્યાશાસ્ત્રી

ડોશોવાડાની પોલ, અમદાવાદ.

અમદાવાદ

યુનિયન પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ કંપની લિમિટેડ.

સંવત ૧૯૫૩

સને ૧૮૯૭

કિમ્મત રૂ. આના.

૬૮૪૭ શ્રી

સંવોધસત્તરિ.

મૂલ અને ભાષાંતર.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

શ્રી જૈનવિદ્યાશાલા.

ડોશીવાડાની પોલ, અમદાવાદ.

અમદાવાદ

યુનિયન પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ કંપની લિમિટેડ.

સંવત ૧૯૫૩

સને ૧૯૬૭

કિમ્મત બે આના.

५७४७

श्री

संबोधसत्तरि.

(आर्यावृत्तम्)

नमिऊण तिलोअगुहं,
लोआलोअप्पयासयं वीरं ॥

संबोधसत्तरि-महं,
रणमि उद्धारगाहाहिं ॥ १ ॥

स्वर्गं, मृत्युअने पाताल रूप त्रण लोकना गुरु अने
लोकालोकना प्रकाशक एवा श्री वीरस्वामीने नमस्कार
करीने सूत्रोमांथी गाथाओ उद्धरीने हुं संबोधसत्तरि
नामे ग्रंथ रचुं हुं. ॥ १ ॥

सेयंवरो य आसं-
बरो य बुद्धो अ अहव अनो वा ॥
समभावभाविअप्पा,

લહેડ મુર્ખ્વં ન સંદેહો ॥ ૨ ॥

હાય શ્વેતાંબર હોય, દિગંબર હોય, બૌધ હોય અ
થવા અન્ય હોય, પરંતુ જેનો આત્મા સમભાવે ભાવિ
ત હોય, તે મોક્ષ પામે; તેમાં સંદેહ નથી. ॥ ૨ ॥

દેવ, ધર્મ અને ગુરુનું સ્વરૂપ.

અઠ્ઠદસદોસરહિઓ,

દેવો ધર્મોવિ નિઝણદયસહિઓ ॥

સુગુરૂવિ વંભયારી,

આરંભપરિગ્ગહા વિરઓ ॥ ૩ ॥

અઠાર દૂષણે રહિત દેવ, નિપુણ દયાયે યુક્ત ધર્મ,
તેમ જ બ્રહ્મચારી અને આરંભ પરિગ્રહથી વિરક્ત હોય;
તે સુગુરુ જાણવા. ॥ ૩ ॥

હવે પ્રથમ દેવનાં અઠાર દૂષણો બતાવે છે. જે નાશ
પામવાથી જ દેવપણું પ્રાપ્ત થાય છે.

અન્નાણ કોહ મય મા—

ળ લોહ માયા રઈ ય અરઈ ય ॥

નિદ્રા સોઅ અલિયવય-
 ણ ચોરિઆ મચ્છર ભયા ય ॥ ૪ ॥

પાણિવહ પેમ કીલા-
 પસંગ હાસા ય જસ્સ એ દોસા ॥
 અઢઠાસાદે પણઢા,
 નમામિ દેવાહિદેવં તં ॥ ૫ ॥

અજ્ઞાન, ક્રોધ, મદ, માન, લોભ, માયા, રતિ, અ
 રતિ, નિદ્રા, શોક, અસત્ય વચન, ચોરી, મચ્છર,
 ભય, પ્રાણિવધ (જીવહિંસા), પ્રેમ, ક્રીડાપ્રસંગ અને
 હાસ્ય; એ અઢાર દૂષણો જેનામાંથી નાશ પામ્યાં છે; તે
 દેવાધિદેવને નમસ્કાર કરું છું. ॥ ૪ ॥ ૫ ॥

ધર્મનું સ્વરૂપ.

સવ્વાઓવિ નઈઓ,
 કમેણ જહ સાયરંમિ નિવડંતિ ॥
 તહ ભગવઈ અહિંસિં,
 સવ્વે ધમ્મા સમિહંતિ ॥ ૬ ॥

જેમ સર્વ નદીઓ અનુક્રમે સમુદ્રમાં આવીને મળે છે, તેમ ભગવતિ અહિંસા (દયા)માં પણ સર્વ ધર્મ આવીને મળે છે. ॥ ૬ ॥

ગુરુનું સ્વરૂપ.

સસરીરેવિ નિરીહા,
 વજ્રાપિંભતરપરિગ્ગહવિમુક્તા ॥
 ધમ્મોવગરણમિત્તં,
 ધરંતિ ચારેત્તરુસ્વઘ્ઠા ॥ ૭ ॥
 પંચિંદિયદમણપરાં,
 જિણુત્તસિદ્ધંતગાહિયપરમત્થા ॥
 પંચસમિયા તિગુત્તા,
 સરણં મહ ઇરિસા ગુરુણો ॥ ૮ ॥

પોતાના શરીરને વિષે પણ ઇચ્છા વિનાના, બાહ્ય અને આમ્યંતર પરિગ્રહથી વિમુક્ત થયેલા, ચારિત્રની રક્ષાને અર્થે જ માત્ર ધર્મોપકરણને ધારણ કરનારા, પાંચ ઇન્દ્રિયોને દમન કરવામાં તત્પર, જિમોક્ત સિદ્ધાંતથી

મ્રહણ કરયો છે પરમાર્થ જેણે, પાંચ સમિતિએ સમિ
તા અને ત્રણ ગુસિએ ગુસા; એવા ગુરુ મહારાજનું મને
શરણ થાઓ. ॥ ૭ ॥ ૮ ॥

કુગુરુનું સ્વરૂપ.

પાસત્થો ઓસન્નો,
હોઈ કુસીલો તહેવ સંસત્તો ॥
અહછંદોવિ ય એ એ,
અવંદણિજ્ઞા જિનમયંમિ ॥ ૯ ॥

પાસત્થો, ઓસન્નો, કુસીલિયો તેમ જ સંસત્તો અને
યથાછંદો; એઓ જિનમતને વિષે અવંદનીક છે. ॥ ૯ ॥

કુગુરુને વંદન કરવાનું ફલ.

પાસત્થાઈવંદમાણ—
સ્સ નેવ કિત્તી ન નિજ્જરા હોઈ ॥
જાયઈ કાયકિલેસો,
વંધો કમ્મસ્સ આણા ॥ ૧૦ ॥

પૂર્વે જેમનાં નામ વાળ્યાં છે એવા પાસત્થાદિકને

વંદન કરનાર જનોની કીર્તિ થતી નથી, નિર્જરા--
કર્મક્ષય તે પળ થતો નથી, પરંતુ કાયાને ક્લેશ થાય
છે. વંદન કરવાના પ્રયાસથી—મહેનતથી આઠે પ્રકા
રના કર્મોનો બંધ થાય છે અને જિનાજ્ઞાનો ભંગ
થાય છે. ॥ ૧૦ ॥

હવે પાસત્યા વિગેરેમાં જેઓ બ્રહ્મચર્યથી રહિત, સ્ત્રી
વિલાસને ઇચ્છનારા અને લંપટ હોય છે, તેમને ન
મસ્કાર કરનારને પૂર્વોક્ત ગેરલાભ થાય છે; પરંતુ
નમસ્કાર કરાવનારને શું ગેરલાભ થાય છે ? તે કહે છે.

જે બંભચેરભટ્ટા,
પાણ પાડંતિ બંભયારીણં ॥
તે હંતિ ટુંટમુંડા,
બોહિવિ સુદુલ્લહા તેસિં ॥ ૧૧ ॥

જે બ્રહ્મચર્ય ભ્રષ્ટ પુરુષ, બ્રહ્મચારી પુરુષને પોતાને
પગે લગાડે છે, તે આગલા ભવમાં લૂલા પાંગલા
થાય છે અને સમ્યક્ત્વ પળ તેને અત્યંત દુર્લભ થઈ

પડે છે. ॥ ૧૧ ॥

દંસણભટ્ટો ભટ્ટો,
 દંસણભટ્ટસ્સ નત્થિ નિવ્વાણં ॥
 સિજ્ઞંતિ ચ ણરાહેઆ,
 દંસણરહિઆ ન સિજ્ઞંતિ ॥ ૧૨ ॥

દર્શન જે સમ્યક્ત્વ તેથી જે ભ્રષ્ટ, તે ભ્રષ્ટ કહેવાય છે. દર્શનભ્રષ્ટને નિર્વાણની પ્રાપ્તિ થતી નથી. (દ્રવ્ય) ચારિત્ર રહિત સિદ્ધિપદને પામે છે પણ સમ્યક્ત્વ રહિત સિદ્ધિપદ પામતા નથી. ॥ ૧૨ ॥

હવે જિનાજ્ઞાનો અતિક્રમ ન કરવા સંબંધી કહેછે.

તિત્થયરસમો સૂરી,
 સમ્મં જો જિણમયં પયાસેઈ ॥
 આણાઈ અઙ્કંતો,
 સો કાપુરિસો ન સપ્પુરિસો ॥ ૧૩ ॥

તીર્થંકરના જેવા આચાર્ય છે, જે સમ્યક્ પ્રકારે જિનમતને પ્રકાશે છે, પરંતુ આણા-જિનાજ્ઞાનો અ

તિક્રમ કરે છે, તો તેને કુત્સિત પુરુષ જાણવા પળ
સત્પુરુષ ન જાણવા. ॥ ૧૩ ॥

જહ લોહસિલા અપ્પં-
પિ બોલણ તહ વિલગ્ગરિસંપિ ॥
ઇય સારંભો ય ગુરુ,
પરમપ્પાણં ચ બોલેઈ ॥ ૧૪ ॥

જેમ લોહમય શિલા પોતે બૂડે છે અને તેને વઠ
ગેલા--તેની ઉપર રહેલા મનુષ્યને પણ બૂડાડે છે, તેમ
સારંભી--આરંભે સહિત ગુરુ, બીજા જેઓ તેના ઉ
પાસક હોય છે તેને અને પોતાને--પોતાના આત્માને
બંનેને બૂડાડે છે. ॥ ૧૪ ॥

કિંકમ્મં ચ સંસારા,
સુહસં લજ્જામિ કમ્મબંધાય ॥
જે જે પમણ્ણા,
તે તે ઉવ્વહિયા હંતિ ॥ ૧૫ ॥
(અનુષ્ટુબ્ વુત્તમ્.)

एवं णाऊण संसग्गि,
दंसणालावसंथवं ॥

संवासं च हियाकंखी,
सव्वोवाहिं वज्जए ॥ १६ ॥

કૃતિકર્મ-દ્વાદશાવર્ત્ત વંદન અને પ્રશંસા, સુખશીલિ
યા-ભ્રષ્ટાચારી ગુરુની કરે સતે કર્મબંધનને અર્થે થાય
છે અને એ પ્રમાણે કરવાથી પ્રમાદનાં જે જે સ્થાન
કો વધારે સેવન થાય છે, તેનો વૃદ્ધિ કરનાર તે વંદ
ના પ્રશંસા કરવાવાળો થાય છે. એ પ્રમાણે જાણીને
પાસત્યાદિક કુગુરુનો તથા સારંભી અને સુખશીલ
ગુરુનો સંસર્ગ, તેમનું દર્શન, તેમની સાથે આલાપ
સંભાષણ, તેમની સ્તુતિ અને તેમનો સહવાસ પોતાનું
હિતવાંછક મનુષ્ય સર્વ ઉપાયે કરીને વર્જે છે.

હવે ચારિત્ર ગ્રહણ કરથા પછી જેમના ભગ્ન પ્રણામ
થયા હોય છે તેને માટે કહે છે.

(આર્યાવૃત્તમ્.)

અહિગિલઈ ગલઈ ઉઅરં,
અહવા પચ્ચુગ્ગલંતિ નયણાઈ ॥

હા વિસમા કજ્જગઈ,
અહિણા છચ્છુંદરિ ગહિજ્જા ॥ ૧૭ ॥

(ચારિત્ર પ્રહણ કરયા પછી જેના શિથિલ પ્રણામ થયા હોય છે, તેને સર્પે છછુંદર પ્રહણ કરયા બરાબર ન્યાય થાય છે, તે દૃષ્ટાંત બતાવવા માટે કહે છે.) સર્પ જો છછુંદરને મુખમાં પ્રહણ કરયા પછી ગલી જાય તો તેનું ઉદર ગલી જાય છે અને જો પાતું કાઢી નાંખે છે, તો નેત્ર નાશ પામે છે ! હા ઇતિ શ્લોક ! કાર્યની ગતિ વિષમ થઈ છે કે, સર્પે છછુંદર પ્રહણ કરી !

હવે એવા પ્રણામવાલાને સ્થિર કરવાને ચારિત્રધર્મનું વિશેષ પ્રકારે સર્વોત્કૃષ્ટપણું બતાવવા કહે છે.

કો ચક્કવટ્ટિરિદ્ધિં,
ચઈઝં દાસત્તણં સમભિલસઈ ॥
કો વ રયણાઈ મુત્તું,

પરિગિન્હઈ ઉવલખંડાઈ ॥ ૧૮ ॥

ચક્રવર્તિપણાની ઋદ્ધિને ત્યજી દઈને દાસપણાનો અભિલાષ કોણ કરે ? વલી રત્નને મૂકી દઈને પથરનો કકડો કોણ ગ્રહણ કરે ? અર્થાત્ જે મૂર્ખ હોય અને લાભાલાભના વિચારથી અજાણ હોય તે તેમ કરે. ॥ ૧૮ ॥

હવે પ્રાપ્ત થયેલું દુઃખ નાશ થશે એમ દૃષ્ટાંતવડે સિદ્ધ કરવા માટે કહે છે.

નેરડયાણવિ દુર્લ્લખં,
જિજ્ઞઙ્ઙ કાલેણ કિં પુણ નરાણં ॥
તા ન ચિરં તુહ હોઈ,
દુર્લ્લખમિણં મા સમુચ્ચિયસુ ॥ ૧૯ ॥

નારકીનાં દુઃખ પણ કાલે કરીને નાશ પામે છે, તો મનુષ્યને માટે શું કહેવું ? તે માટે તને આ દુઃખ ઘણા કાલ સૂધી નહિ રહે, તેથી તું દુઃખ ન કર. ॥ ૧૯ ॥
ચારિત્ર ગ્રહણ કરીને છોડી દેવું, તે બહુ જ અનિ

ષ્ટ છે એમ બતાવવા માટે કહે છે.

વરં અગ્નિમિ પવેસો,
વરં વિસુદ્ધેણકમ્મણા મરણં ॥

મા ગહિયન્વયભંગો,
મા જીઅં સ્વલિઅસીલસ્સ ॥ ૨૦ ॥

અગ્નિમાં પ્રવેશ કરવો તે શ્રેષ્ઠ છે, વિશુદ્ધકર્મ જે અણસણ કરીને મરણ પામવું તે પણ શ્રેષ્ઠ છે, પરંતુ ગ્રહણ કરેલા વ્રતનો ભંગ કરવો તે શ્રેષ્ઠ નથી. તેમ જ શીલમાં સ્વલના પમાડનારે જીવવું પણ શ્રેષ્ઠ નથી.

પ્રસંગે શ્રદ્ધાની દૃઢતા કરવા માટે સમકિતનું સ્વરૂપ, સમકિતની દુર્લભતા અને સમકિતનું ફલ બતાવે છે.

અરિહં દેવો ગુરુણો,
સુસાહુણો જિણમયં મહ પમાણં ॥

ઇચ્છાઈ સુહો ભાવો,
સમ્મત્તં વિંતિ જગગુણ્યો ॥ ૨૧ ॥

અરિહંત દેવ, સુસાધુ ગુરુ અને જૈનશાસન, તે મ્હારે

પ્રમાણ છે—ઇત્યાદિ જ્યાં શુભ ભાવ હોય છે, ત્યાં
જગત્ ગુરુ તીર્થંકર મહારાજ સમ્યક્ત્વ કહે છે. ૨૧

સમ્યક્ત્વની દુર્લભતા.

લભ્યં સુરસા મિત્તં,
લભ્યં પદુઅત્તણં ન સંદેહો ॥

एगं नवरि न लभ्यं,
दुल्लहरयणं च सम्मत्तं ॥ २२ ॥

દેવોનું સ્વામીપણું—ઇંદ્રપણું પામીએ અને પ્રભુતા—ઐ
શ્વર્યતા—ઠકુરાઇપણું પળ પામીએ. એમાં કંઈ સંદેહ જેવું
નથી, પરંતુ વિશેષ પ્રકારે વિચારતાં એક દુર્લભરત્ન--
ચિંતામણિરત્ન સદૃશ જે સમ્યક્ત્વ તે ન પામીએ. ૨૨

સમ્યક્ત્વનું ફલ.

सम्मत्तामि उ लद्धे,
वेसाणवज्जं न बंधए आउं ॥

जइवि न सम्मत्तजढो,
अहव न बद्धाउओ पुर्वि ॥ २३ ॥

સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત કરે સતે પ્રાણી વૈમાનિક દેવતાના આયુષ્ય શિવાય બીજું આયુષ્ય ન બાંધે; પણ જો તેણે સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત કરીને પાછું વમી નાંહ્યું ન હોય તો, અથવા સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્તિની પૂર્વે કોઈ અન્ય ગતિનું નિકાચિત આયુષ્ય ન બાંધ્યું હોય તો એ પ્રમાણે સમજવું. ॥ ૨૩ ॥

સામાયિકનું ફલ.

દિવસે દિવસે લખ્ખં,
દેહ સુવન્નસ્સ ધંડિયં ઇગો ॥

ઇગો પુણ સામાઇયં,
કરેહ ન પહુપ્પણ તસ્સ ॥ ૨૪ ॥

કોઈ પુરુષ દિન દિન પ્રત્યે લાખ ધાંડી સુવર્ણ આપે છે અને કોઈ પુરુષ સામાયિક કરે છે; તો તે સામાયિક કરનાર પુરુષની તુલ્યતા—બરોબરી કરવાને સુવર્ણની ધાંડી આપનાર પુરુષ થતો નથી. અર્થાત્ સામાયિકનું ફલ વિશેષ છે. ॥ ૨૪ ॥

સામાયિકમાં સ્થિત પુરુષ કેવો હોય ?

નિંદાપ્રશંસાસુ સમો,
સમો અ માણાવમાણકારીસુ ॥
સમસયણપરિયણમણો,
સામાઇયસંગઓ જીવો ॥ ૨૫ ॥

નિંદા અને પ્રશંસામાં, માન અને અપમાનમાં તથા
સ્વજન અને પરજનમાં જેનું મન સમાન છે, તેને
સામાયિકસંગત જીવ કહીએ. અર્થાત્ સામાયિકમાં
સ્થિત પુરુષ એવો હોય. ॥ ૨૫ ॥

નિરર્થક સામાયિકનું લક્ષણ.

સામાઇયં તુ કાઝં,
ગિહિકજ્જં જોવિ ચિંતણ સઢ્ઠો ॥
અટ્ટવસટ્ટોવગઓ,
નિરત્થયં તસ્સ સામાઇયં ॥ ૨૬ ॥

જો પણ શ્રાવક સામાયિક કરતો સતો ગૃહસ્થાશ્રમી
ચિંતવે અને આર્ત્ત રૌદ્ર ધ્યાનને વશ થાય, તો તેનું

सामायिक निरर्थक छे.॥ २६ ॥

आचार्यना छत्रीश गुण.

पडिरूवाइ चउइस,

खंतीमाई य दसविहो धम्मो ॥

बारस य भावणाओ,

सूरिगुणा हुंति छत्तोसं ॥ २७ ॥

(प्रतिरूप १, तेजस्वी २, जुगप्रधान-उत्कृष्ट
आगमना पारगामी अर्थात् सर्व शास्त्रना जाण ३,
मधुर वचनवाला ४, गंभीर ५, धैर्यवान् ६, उप
देशमां तत्पर अने रूढा आचारवाला ७, सांभलेलुं
नहि भूली जनारा ८, सौम्य ९, संप्रहसील १०,
अभिग्रह मतिवाला ११, विकथा नहि करनार १२,
अ चपल १३ अने प्रज्ञांत हृदयवाला १४. ए)
प्रतिरूपादिक चौद गुण; (क्षमा १, आर्जव २,
मार्दव ३, मुक्ति ४, तप ५, संयम ६, सत्य ७,
शौच ८, अकिंचन ९, ब्रह्मचर्य १० ए) क्षमादिक

દશ પ્રકારનો યતિધર્મ અને (અનિત્ય ૧, અશરણ
૨, સંસાર ૩, એકત્વ ૪, અન્યત્વ ૫, અશુચિ ૬,
આશ્રવ ૭, સંવર ૮, નિર્જરા ૯, લોકસ્વરૂપ ૧૦,
બોધિદુર્લભ ૧૧ અને ધર્મ ૧૨ એ) બાર ભાવના;
૫ પ્રમાણે સૂરિ--આચાર્યના છત્રીશ ગુણ છે. ॥ ૨૭ ॥

સાધુ મુનિરાજના સત્તાવીશ ગુણ.

છવ્વય છકાયરરુલા,
પંચિંદિયલોહનિગ્ગહો સ્વંતી ॥

ભાવવિસુદ્ધિ પડિલે-
હળા ય કરણે વિસુદ્ધી ય ॥ ૨૮ ॥

સંજમજોણ જુત્તો,
અકુસલમળવયળકાયસંરોહો ॥

સીય ઇપીડસહણં,
મરણં ઉવસગ્ગસહણં ચ ॥ ૨૯ ॥

(પ્રાણાતિપાત ૧, મૃષાવાદ ૨, અદત્તાદાન ૩,
મૈથુન ૪, પરિગ્રહ ૫ અને રાત્રિભોજન ૬, એ છને

ત્યાગ કરવા રૂપ) છ વ્રત, (પૃથ્વી ૧, અપ ૨, તૈડ ૩, વાયુ ૪, વનસ્પતિ ૫ અને ત્રસકાય ૬ રૂપ જે) છકાયની રક્ષા, (સ્પર્શેન્દ્રિય ૧, રસનેન્દ્રિય ૨, ઘ્રાણેન્દ્રિય ૩, ચક્ષુરેન્દ્રિય ૪ અને શ્રોત્રેન્દ્રિય ૫ એ) પાંચ ઇન્દ્રિયો અને લોભનો નિગ્રહ ૧૮, ક્ષમા ૧૯, ભાવની વિશુદ્ધિ ૨૦, પડિલેહન કરવામાં વિશુદ્ધિ ૨૧, સંયમ યોગે યુક્ત ૨૨, અકુશલ મન ૨૩, વચન ૨૪, કાયાનો સંરોધ ૨૫, શીતાદિ પીડાનું સહન ૨૬ અને મરણનો ઉપસર્ગ સહન કરવો તે ૨૭, આ પ્રમાણે સત્તાવીશ ગુણ સાધુના થાય છે.

સત્તાવીશગુણેહિં,

एएहिं जो विभूंसिओ साहू ॥

तं पण मिज्जइ भत्ति—

धरेणहियएण रे जीव ॥ ३० ॥

પૂર્વોક્ત સત્તાવીશ ગુણે કરીને જે સાધુ વિભૂષિત હોય, તેને રે જીવ ! તું બહુ ભક્તિવાળા હૃદયે કરીને

नमस्कार कर. ॥ ३० ॥

श्रावकना एकवीश गुण.

धम्मरयणस्स जुग्गो,
अख्खुद्दो ख्ववं पगइसोमो ॥
लोगप्पिओ अकूरो,
भीरू असढो सुदखिखणो ॥ ३१ ॥

लज्जालू अ दयालू,
मज्झत्थो सोमदिट्ठि गुणरागी ॥
सकह सुपख्खजुत्तो,
सुदीहदंसी विसेसन्नू ॥ ३२ ॥
बुद्धाणूगो विणिओ,
कयन्नुओ परहिअत्थकारी अ ॥

तह चेव लच्छलख्खो,
इगवीसगुणो हवइ सद्धो ॥ ३३ ॥

धर्मरत्नने योग्य एवा श्रावक एकवीश गुणे करीने
युक्त होय. ते एकवीश गुण आ प्रमाणे—अक्षुद्र १,

रूपवंत २, प्रकृति ३, सौम्य ४, लोकाप्रिय ४, अक्रूर
५, भीरु ६, अशठ ७, सुदाक्षिण्यवान् ८, लज्जा
लु ९, दयालु १०, मध्यस्थ सोमदृष्टि ११, गुण
रागी १२, सत्कथ, १३ सुपक्षयुक्त १४, सुदीर्घद
शी १५, विशेषज्ञ १६, वृद्धानुग १७, विनीत
१८, कृतज्ञ १९, परहितार्थकारी २०, तेम न लब्ध
लक्ष २१. ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥

जिनागमनुं उत्कर्षणं.

(अनुष्टुप्वृत्तम्)

कथ अम्हारिसा पाणी.

दूसमा दोसदूसिआ ॥

हा अणाहा कहं हुंता,

न हुंतो जइ जिनागमो ॥ ३४ ॥

दूषम कालना दोषे करीने दूषित एवा अमारा
जेवा प्राणीओ क्यां ? अर्थात् शुं गणतीमां ? हा !
खेद थाय छे के, जो जिनागम न होत तो अनाथ

एवा जे अमे तेनुं शुं थात ? अर्थात् स्वामी रहित
ज अमे तेने जिनागम होवाथी ज आ पंचमकालमां
आधार छे. ॥ ३४ ॥

आगमनो आदर करवामां रहेल तात्पर्य.

आगमं आयरंतेणं,
अत्तणो हियकंखिणो ॥
तित्थिनाहो गुरु धम्मो,
सब्बे ते बहुमन्निया ॥ ३५ ॥

आगमने अर्थात् आगमोक्त रहस्यने आचरता सता
आत्माना हितइच्छक पुरुषने तीर्थनाथ अरिहंत भग
वंत, सदगुरु अने केवली प्ररूपित धर्म ए सर्व बहु
माननीय—सत्यपणे अंगीकार करवा योग्यथाय छे. ३५

केबा संघने संघ न कहेवो ?

(आर्यावृत्तम्.)

सुहसीलाओ सच्छं—
दचारिणो वेरिणो सिवपस्स ॥

आणाभट्ठाओ बहु-

जणाओ मा भणह संघुत्ति ॥ ३६ ॥

(गौतमस्वामी प्रत्ये श्री वीर भगवंत कहे छे.)
सुखशीलिया अर्थात् सुखने विषे स्थापन करयो छे
आत्मा जेणे एवा अने स्वच्छंदचारी अर्थात् स्वेच्छा
मुजब वर्तवावाला तथा शिवमार्ग जे मोक्षमार्ग तेना
वैरी तेम ज जिनाज्ञा थकी भ्रष्ट एवा घणा लोको
होय, तो पण तेने संघ एम न कहीश. ॥ ३६ ॥

केवा संघने संघ कहेवो ?

एगो साहू एगा,

य साहुणी सावओवि सट्ठी वा ॥

आणाजुत्तो संघो,

सेसो पुण अट्ठीसंघाओ ॥ ३७ ॥

एक साधु, एक साधवी, एक श्रावक अने एक
श्राविका (आ चार भेदे करीने संघ कहेवाय छे,)
तेमां जे जिनाज्ञाए करीने युक्त होय, तेने संघ कहे

વો. બાકીનાને હાડકાનો સંઘ-સમૂહ કહેવો. ॥૩૭॥

સંઘનું લક્ષણ.

નિમ્મલનાણપહાણો,
સંસજ્જુત્તો ચરિત્તરૂપવંતો ॥

તિત્થયરાણ ય પુજ્જો,
બુચ્છઈ ઇયારિસો સંઘો ॥ ૩૮ ॥

નિર્મલ જ્ઞાનની છે પ્રધાનતા જેને વિષે અર્થાત્ નિર્મલ જ્ઞાનવાન, દર્શન જે સમ્યક્ત્વ તેણે કરીને યુક્ત અને ચારિત્રના ગુણે કરીને અલંકૃત એવો જે સંઘ છે, તે તીર્થંકર ભગવંતને પણ પૂજ્ય છે; તેથી એવા ગુણવાનને સંઘ કહીએ. ॥ ૩૮ ॥

જિનાજ્ઞાનું મુલ્યપણું.

જહ તુસરવંડણ મયમં-
ડણાઈ રુણાઈ સુન્નરંમિ ॥
વિહલાઈ તહ જાણસુ,
આણારહિયં અણુઘાણં ॥ ૩૯ ॥

જેમ ફોતરાનું ટ્વાંડવું, મડદાને શણગારવું અને શૂન્ય
અરણ્યમાં રોવું નિષ્ફલ છે, તેમ આજ્ઞા રહિત અનુ
ષ્ઠાન પણ નિષ્ફલ જાણવું. ॥ ૩૯ ॥

આપાઈ તવો આળા-

ઈ સંજમે તહ ય દાળમાળા ॥

આળારહિઓ થમ્મો,

પલ્લાલ પુલ્લૂવ પડિહાઈ ॥ ૪૦ ॥

આજ્ઞાજ્ઞા જ તપ, આજ્ઞાજ્ઞા જ ચારિત્ર અને આજ્ઞાજ્ઞા
જ દાન કરવું; કેમ કે, આજ્ઞા રહિત જે ધર્મ છે, તે
તૃણ સમૂહની પેઠે શોભે છે. અર્થાત્ આજ્ઞા રહિત ધર્મ
શોભતો નથી. ॥ ૪૦ ॥

આજ્ઞા રહિતપણે કરેલી ધર્મક્રિયા નિરર્થક છે.

આળારંડણકારી,

જઈવિ તિકાલં મહાવિભૂઈણ ॥

પૂણ્ણ વીયરાયં,

સન્વંપિ નિરત્થયં તસ્સ ॥ ૪૧ ॥

શ્રી વીતરાગની આજ્ઞાનું યંડન કરવાવાળો પુરુષ
જો કે, મ્હોટી સંપદાવડે કરીને ત્રણે કાલ વીતરાગ
દેવની પૂજા કરે, તો પણ તે સર્વે ક્રિયા જેની પૂજા
કરવી છે, તેની આજ્ઞાથી વહાર હોવાથી નિરર્થક છે.

રત્નો આણામંગે,
ઇક્ષુચિ ય હોઝ નિગ્ગહો લોણ ॥
સંવન્નુઆણમંગે,
અણંતસો નિગ્ગહો હોઈ ॥ ૪૨ ॥

આ લોકને વિષે રાજાની આજ્ઞાનો મંગ કરવાથી
એક જ વાર નિગ્રહ--દંડ થાય છે, પરંતુ સર્વજ્ઞની આ
નો મંગ કરે સતે અનંતીવાર નિગ્રહ--બહુ જન્મોને
વિષે છેદન, ભેદન, જન્મ, જરા, મરણ, શોક અને
મોહાદિ રૂપ દંડને પામે છે. ॥ ૪૨ ॥

અવિધિએ અને વિધિએ કરેલા ધર્મમાં અંતરપણું.

જહ મોયણમવિહિકયં,
વિનાસા વિદ્વેજ્યં જિયાવેઈ ॥

તહ અવિહિકઓ ધમ્મો,
 દેહ ભવં વિહિકઓ મુલ્લં ॥ ૪૩ ॥

જેમ અવિધિયે કરેલું ભોજન શરીરનો વિનાશ કરે
 છે અને વિધિયે કરેલું ભોજન જીવાડે છે, તેમ અ
 વિધિયે કરેલો ધર્મ સંસારને વધારે છે અને વિધિયે
 કરેલો ધર્મ મોક્ષને આપે છે. ॥ ૪૩ ॥

દ્રવ્યસ્તવ અમે ભાવસ્તવનું અંતરપણું.

મેરુસ્સ સરિસવસ્સ ય,
 જિત્તિયમિત્તં તુ અંતરં હોઈ ॥

દબ્બત્થયભાવત્થય,
 અંતરમિહ તિત્તિયં નેયં ॥ ૪૪ ॥

મેરુપર્વત અને સરશવમાં જેટલું અંતર છે, તેટલું
 અંતર અહિં દ્રવ્યસ્તવ અને ભાવસ્તવમાં જાણવું. ॥ ૪૪ ॥

દ્રવ્યસ્તવ અને ભાવસ્તવનું ઉત્કૃષ્ટ ફલ.

ઉક્કોસં દબ્બત્થયં,
 આરાહિય જાહ અચ્ચયં જાવ ॥

ભાવત્થણ પાવડ,
અંતમુહુત્તેણ નિવ્વાણં ॥ ૪૫ ॥

દ્રવ્યસ્તવનો આરાધક ઉત્કૃષ્ટો અચ્યુત નામે બારમા
દેવલોક સૂધી જાય અને ભાવસ્તવે કરીને અંતર્મુહૂ
ર્ત્તમાં નિવાર્ણ પ્રત્યે પામે. ॥ ૪૫ ॥

કેવા ગચ્છને ત્યાગ કરવો ?

જત્થ ય મુણિણો કયવિ-
કયાઈ કુવ્વાંતિ નિચ્ચપપ્પઘ્ઠા ॥

તં ગચ્છં ગુણસાયર,
વિસંવ દૂરં પરિહરિજ્જા ॥ ૪૬ ॥

જે ગચ્છમાં નિત્ય ભ્રષ્ટાચારી એવા મુનિયો ક્રય
વિક્રયાદિ કરે છે, તે ગચ્છને હે ગુણસાગર ! વિષની
પેઠે દૂર ત્યજી દે. ॥ ૪૬ ॥

જત્થ ય અજ્જાલદ્દં,
પાડેગ્ગહાણ્ણ વિવિહમુવગરણં ॥
પડિભુંજઈ સાહૂહિં,

તં ગોયમ કેરિસં ગચ્છં ॥ ૪૭ ॥

જે ગચ્છમાં સાધ્વીએ લાવેલાં વસ્ત્ર પાત્રાદિ ઉપકર
ણો સાધુઓ ભોગવે છે, હે ગૌતમ ! તે કેવો ગચ્છ ?
અર્થાત્ કાંઈ નહીં એવો જાણવો. ॥ ૪૭ ॥

જહિં નત્થિ સારણા વા-

રણા ય પડિચોયણા ય ગચ્છંમિ ॥

સો અ અગચ્છો ગચ્છો,

સંજમકામીહિ મુત્તવ્વો ॥ ૪૮ ॥

જે ગચ્છમાં સારણા, વારણા, ચ શબ્દથી ચોયણા
અને પડિચોયણા થતી નથી, તે ગચ્છ અગચ્છ તુલ્ય
છે. તેથી સંયમના વાંછક મુનિયોએ તે ગચ્છને તજી
દેવો. ॥ ૪૮ ॥

ગચ્છની ઉપેક્ષા કરવાનું અને પાલવાનું ફલ.

ગચ્છં તુ ઉવેહંતો,

કુવ્વહ્ દીહંભવે વિહીએઓ ॥

પાલંતે પુણ સિજ્ઞહ્,

તદ્વચ્ચ ભવે ભગવદ્ સિદ્ધં ॥ ૪૯ ॥

ગચ્છની ઉપેક્ષા કરે તો દીર્ઘ-લ્ઘ્વા ભવ કરે અને
વિધિપૂર્વક પાલન કરે તો ત્રીજે ભવે સિદ્ધિપદ પામે.
૫ પ્રમાણે શ્રી ભગવતિસૂત્રમાં સિદ્ધપણે કહ્યું છે. ૪૯

જત્થ હિરન્નસુવન્નં,
હત્થેણ પરાણગંપિ નો છિપ્પે ॥

કારણસમપ્પિયંપિ હુ,
ગોયમ ગચ્છં તયં ભણિયં ॥ ૫૦ ॥

જે ગચ્છમાં મુનિયો કારણથી આપે સતે પણ પારકા
૫૧ હિરણ્ય અને સુવર્ણને હસ્ત સ્પર્શ પણ કરતા
નથી, તેવા ગચ્છને ગચ્છ કહ્યો છે. ॥ ૫૦ ॥

પુઠ્ઠાંવદર અગ્ગિમારુઅ--
વણસ્સઈ તહ તસાણ વિવિહાણં ॥

મરણંતેવિ ન પીઠા,
કીરઈ મજ્જસ તયં ગચ્છં ॥ ૫૧ ॥

પૃષ્ઠી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ, વનસ્પતિ અને વિવિધ

પ્રકારના ત્રસ જીવોને મરણાંતે પળ મનવડે કરીને પળ
પીડા કરતા નથી, એવા ગચ્છને ગચ્છ કહેવો. ૫૧

મૂલગુણેહિં વિમુક્તં,
બહુગુણકલિયંપિ લલ્લિસંપન્નં ॥
ઉત્તમકુલેવિ જાયં,
નિઃકલિજ્જઈ તયં ગચ્છં ॥ ૫૨ ॥

કોઈ પળ મુનિ બીજા બહુ ગુણે અલંકૃત હોય, લ
લ્લિસંપન્ન હોય અને ઉત્તમ કુલમાં ઉત્પન્ન થયેલા
હોય, તો પળ મૂલ ગુણે કરીને વિમુક્ત હોય; તો તેને
કાઢી મૂકે છે એવો ગચ્છ તે જ ગચ્છ છે. ॥ ૫૨ ॥

જત્ય ય ઉસહાદાંજં,
તિત્થયરાણં સુરિંદમહિયાણં ॥
કમ્મઘ્ઠવિમુક્કાણં,

આણં ન સ્વલિજ્જઈ સ ગચ્છો ॥ ૫૩ ॥

જે ગચ્છમાં અષ્ટકર્મ વિમુક્ત અને સુરેંદ્ર પૂજિત શ્રી
ઋષભાદિક તીર્થકરોની આળા સ્વલના પામતી નથી,

તે ગચ્છને ગચ્છ જાળવો. ॥ ૫૩ ॥

જત્ય ય અજ્ઞાનં સમં,
થેરાવિ ન ઉલ્લસંતિ ગયદસણા ॥
ન ય જ્ઞાયંતિત્થીજં,
અંગોવંગાઈ તં ગચ્છં ॥ ૫૪ ॥

જે ગચ્છને વિષે જેના દાંત પળ ગણા છે એવા
સ્થવિર પળ, સાધ્વીની સાથે બોલતા નથી અને
સ્ત્રીનાં અંગોપાંગને નિરખતા નથી, તેને ગચ્છ કહીએ.

વજ્જેઈ અપ્પમત્તા,
અજ્ઞાસંસગ્ગિ અગ્ગિવિસસરિસી ॥

અજ્ઞાણુચરો સાહુ,
લહ્હઈ અકિત્તિ સુ અચિંજ ॥ ૫૫ ॥

અપ્રમત્ત મુનિ મહારાજાએ આર્યાનો, અગ્નિ અને વિષ
સદૃશ જે સંસર્ગ છે, તે વર્જવો. આર્યાનો અનુચર
સાધુ નિશ્ચે સ્વસ્થકાલમાં અપકીર્તિ પામે છે. ૫૬

શીલની પુષ્ટિ.

જો દેઈ કણયકોડિં,
 અહવા કારેઈ કણયજિણભવણં ॥
 તસ્સ ન તત્તિય પુઞ્ઠં,
 જત્તિય વંભવ્વણ ધરિણ ॥ ૫૬ ॥

જો કોઈ પ્રાણી સુવર્ણની ક્રોટિ અર્થાત્ ક્રોડો રુપિ
 યાતી કિમ્મતનું સુવર્ણ યાચકોને આપે, અથવા કં
 ચ્ચનનું જિનભવન કરાવે, તો પણ તેને તેટલું પુણ્ય
 ન થાય કે, જેટલું બ્રહ્મવ્રત ધારણ કરનારને થાય છે.

સીલં કુલઆહરણં,
 સીલં રૂવં ચ ઉત્તમં હોઈ ॥
 સીલં ચિય પંડિત્તં,
 સીલં ચિવ તિરુવમં ધમ્મં ॥ ૫૭ ॥

શીલ, કુલના આભરણ સમાન છે, શીલ, તે જ
 ઉત્તમ રૂપ છે, શીલ તે જ પાંડિત્ય છે અને શીલ
 તે જ નિરુપમ ધર્મ છે. ॥ ૫૭ ॥

કુમિત્રનો સંગ વર્જવાનો ઉપદેશ.

(અનુષ્ટુબ્ધવૃત્તમ્.)

વરં વાહો વરં મચ્ચૂ,
વરં દારિદ્રસંગમો ॥

વરં અપ્પવાસો અ,
મા કુમિત્તાણ સંગમો ॥ ૫૮ ॥

વ્યાધિ, મૃત્યુ અને દારિદ્રનો સંગમ તેમ જ અરણ્ય
માં બાસ એ સઘલું શ્રેષ્ઠ છે, પરંતુ કુમિત્રનો સંગમ
શ્રેષ્ઠ નહી. ॥ ૫૮ ॥

અગીયત્થ કુસીલેહિં,
સંગં તિવેણ વોસિરે ॥

મુરુલ્લમગ્ગંસિથે વિમ્મં,
પહંમિ તેણગે જહા ॥ ૫૯ ॥

અગીતાર્થ અને કુસીલિયાનો સંગ ત્રિવિધે કરીને
તજી દેવો. કેમ કે, પંથમાં ચોરની પેઠે તેઓ મોક્ષ
માર્ગમાં ભિન્ન કરનારા છે. ॥ ૫૯ ॥

અગીતાર્થ અને કુસીલિયાને નજરે પળ ન જોવા.

(આર્યાવૃત્તમ્.)

ઉમ્મગ્ગદેસણાણ,
ચરણં નાસંતિ ~~જિજ્ઞાસુરિદ્ધાણં~~ ॥

વાવન્નદંસણા સ્વલુ,
ન હુ લપ્પમા તારિસં દહું ॥ ૬૦ ॥

ઉન્માર્ગની દેશના દેવાથી શ્રી જિનેશ્વર ભગવંતનું
કહેલું ચારિત્ર નાશ પામે છે, માટે નિષ્ઠે નાશ પામ્યું
છે સમકિત જેનું એવા તેઓનું દેખવું પળ ન થાઓ.

ઉસન્નાની અનુવૃત્તિ ન ચાલવા માટે ઉપદેશ કહે છે.

પારિવારઃ અહેઝ,
ઉસન્નાણં ચ આણુવિત્તીણ ॥

ચરણકરણાનિગૂહૈ,
તં દુલ્લહં ઘોહિયં જાણં ॥ ૬૧ ॥

પરિવારની પૂજાના હેતુએ ઉસન્નાની અનુવૃત્તિ ચાલે
અને ચરણશિત્તરી કરણશિત્તરીને ગોપવે, તેને સમ
કિત દુર્લભ જાણવું. ॥ ૬૧ ॥

ઉસન્નાની નિશ્રાએ ચાલવાથી સારા મુનિમાં પણ દોષ
પ્રાપ્તિ થાય છે ત્યાં દૃષ્ટાંત કહે છે.

અંબસ્સ ય નિંદસ્સ ય,
દુળ્લપિ સમાગયાઈ મૂલાઈ ॥
સંસર્ગગણ વિણ્ણો,
આંબો નિંદત્તણં પત્તો ॥ ૬૨ ॥

આંબાનાં અને લીંબડાનાં એ બન્નેનાં મૂલ એકઠાં
થયાં, તેમાં લીંબડાના સંસર્ગથી આંબો ત્રિનષ્ટ થયો
અને લીંબડાપણાને પામ્યો. ॥ ૬૨ ॥

પક્કણકુલે વસંતો,
કુળ્ણીપારોવે ગરહિઓ હોઈ ॥
ઇય સંસજા હિવિહિઆ,
મજ્ઞિ વસંતા કુસાલ જં ॥ ૬૩ ॥

ચંડાલના કુલને વિષે વસતો એવો શકુન પારક
(ઝ્યોતિષી) પણ નિંદનીક થાય છે. તેમ જ સુવિ
હિત એવા મુનિ પણ કુશીલીઆમાં વસતા થકા નિં

દનીક થાય છે. ॥ ૬૩ ॥

ઉત્તમની સંગતથી થતો લાભ.

ઉત્તમજનસંસર્ગી,

સીલ દરિદ્રંપિ કુળઈ સીલદું ॥

જહ મેરુમિરિવિ લગ્ગં,

તળંપિ કળગત્ત પુણ્ણેઈ ॥ ૬૪ ॥

ઉત્તમ જનની સંગતિ શીલ રહિત પુરુષને પણ શીલ
યુક્ત કરે છે. જેમ મેરુપર્વત સાથે લાગેલાં તૃણ પણ
સુવર્ણપણાને પામે છે. ॥ ૬૪ ॥

મિથ્યાત્વ મહા દોષને ઉત્પન્ન કરનારું છે.

નવિં તં કરેસિ અગ્ગી,

નેવ વિત્તં નેવ કિન્હસપ્પો અ ॥

જં કુળઈ મહાદોસં,

તિલ્લં જીવસ્સ મિચ્છત્તં ॥ ૬૫ ॥

તીવ્ર મિથ્યાત્વ જીવની સાથે જેટલો મહાન્ દ્વેષ કરે
છે, તેટલો દ્વેષ નથી કરતો અગ્નિ, નથી કરતું વિષ

અને નથી કરતો કાલો સર્પ. ॥ ૬૫ ॥

મિથ્યાત્વ છતે બીજું સર્વ નિરર્થક છે.

કઠં કરેસિ અપ્પં,

દમેસિ અત્થં ચયંસિ ધમ્મત્થં ॥

इक न ांसि मिच्छ-

त्त विसलवं जेण बुहिहासि ॥ ६६ ॥

કષ્ટ કરે છે, આત્માને દમે છે અને ધર્મને અર્થે દ્રવ્યને તજે છે, પણ જો વિષલત્વ તુલ્ય મિથ્યાત્વને તજતો નથી, તો તે સર્વ નિરર્થક છે; કારણ કે, મિથ્યાત્વે કરીને સંસાર સમુદ્રને વિષે બૂડે છે. ॥ ૬૬ ॥

यत्नानी प्राधान्यता.

जयणा य धम्मजणणी

जयणा धम्मस्स पालणां चैव ॥

तवबुद्धिकरी जयणा,

एगंतः हावहा जयणा ॥ ६७ ॥

જયણા ધર્મની માતા છે, જયણા ધર્મનું પાલન

કરનારી છે, જયના તથાની વૃદ્ધિ કરનારી છે અને
પ્રકાંત સુલ્લને આપનારી પણ જયના છે. ॥ ૬૭ ॥

કષાયનું ફલ.

જં અજ્જિઅં ચરિત્તં,
દેમૂળાણ અ પુવ્વકોડીઃ ॥
તં પુણ ક્કાયામેત્તો,
હારેઈ નરો મુહુત્તેણં ॥ ૬૮ ॥

દેશે ઉળા પૂર્વકોડ વર્ષ સુધી ચારિત્ર પાલવાર્થી
જે ચારિત્ર ગુણ ઉપાર્જન કરયો હોય, તેને એક મુ
હૂર્ત માત્ર કષાય કરવાર્થી પ્રાણી હારી જાયછે. ॥ ૬૮ ॥

ચારે કષાયના દોષોનું જૂદું જૂદું વર્ણન કરે છે.

(અનુષ્ટુબ્ધવૃત્ત)

કોહો પીઈ પળાસેઈ,
માળો વિળયનાસળો ॥
માયા મિત્તાણિ નાસેઈ,
લોહો સવ્વાત્રિણાસળો ॥ ૬૯ ॥

ક્રોધ પ્રીતિનો નાશ કરે છે, માન વિનયનો નાશ
કરે છે, માયા મિત્રાઈનો નાશ કરે છે અને લોભ
સર્વનો વિનાશી છે. ॥ ૬૯ ॥

ક્ષમાના ગુણો.

(આર્યાવૃત્તમ્.)

સ્વંતી હ્રાણ મૂલં,
મૂલં ધમ્મસ્સ ઉત્તમા સ્વંતી ॥
હરઈ મહાવિજ્ઞા ઇવ,
સ્વંતી દુરિયાઈં સઘ્વાઈં ॥ ૭૦ ॥

ક્ષમા સુખનું મૂલ છે, ધર્મનું મૂલ પણ ઉત્તમ ક્ષમા
છે. મહા વિદ્યાની પેઠે ક્ષમા સર્વ દુરિતને હરે છે. ॥ ૭૦ ॥

પાપશ્રમણનું લક્ષણ.

(અનુષ્ટુબ્રવૃત્તમ્.)

સયં ગેહં પરિચ્છજ્જ,
પરગેહં ચ વાવહે ॥
નિમિત્તેણ ચ વવહરઈં,

પાવસમણુત્તિ બુદ્ધઈ ॥ ૭૧ ॥

જે પોતાનું ઘર તજી દર્ડને પરઘરને જોયા કરે છે,
(પરને વિષે મમત્વ ધારણ કરે છે અને નિમિત્ત બડે
વ્યાપાર કરે છે તેને પાપશ્રમણ કહીએ. ॥ ૭૧ ॥

**બુદ્ધ દહી વિગડાઓ,
આહારેઈ અભિરૂઢણં ॥**

**ન કરેઈ તવોકમ્મં,
પાવસમણુત્તિ બુદ્ધઈ ॥ ૭૨ ॥**

દૂધ, દહિં અને ઘૃતાદિક વિગય વારંવાર બાપરે
અને તપકર્મ ન કરે, તેને પાપશ્રમણ કહીએ. ॥ ૭૨ ॥

પાંચ પ્રમાદ સેવવાનું ફલ.

(આર્યાવૃત્તમ્.)

**મજ્જં વિસય કસાયા,
નિદ્દા વિકહા ય પંચમી ભણિયા ॥**

**એ એ પંચ પમાયા,
જીવં પાદંતિ સંસારે ॥ ૭૩ ॥**

મદ, વિષય, કપાય, નિદ્રા અને પાંચમી વિકથા
૧ કહેલા પાંચ પ્રમાદો જીવને સંસારને વિષે પાડે છે.

નિદ્રાથી થતી હાની.

જइ चउदसपुण्वधरो,
वसई निगोएसुणंतयं कालं ॥

निहापमायवसओ,

ता होहिसि कह तुमं जीव ॥ ७४ ॥

જ્યારે નિદ્રા રૂપ પ્રમાદના વશ થકી ચૌદ પૂર્વધર
નિગોદને વિષે અનંતકાલ સુધી રહે છે, તો હે જી
વ ! ત્હારું શું થશે ? અર્થાત્ તું જો નિદ્રા પ્રમાદને
વશ પડ્યો તો કદિ પણ ડંચો આવી શકીશ નહીં.

જ્ઞાન અને ક્રિયાની આવશ્યકતા.

(अनुष्टुप्वृत्तम्.)

हयं नाणं कियाणं,
हया अग्गाणओ किया ॥
पासंतो पंगुलो दहो,

ધાવમાળો અ અંધઓ ॥ ૭૫ ॥

ક્રિયા હીન જે જ્ઞાન તે હળાણું છે અને અજ્ઞાન પળાથી ક્રિયા હળાણી છે. અર્થાત્ જ્ઞાનવડે શુભા શુભ ભાવ કૃત્યાકૃત્ય જાણે છે, પરંતુ જો શુભ ક્રિયા કરતો નથી તો તેથી કાંઈ પણ સિદ્ધિ થતી નથી. ઇહાં દૃષ્ટાંત કહે છે. પાંગલો દેખતો થકો દાઙ્યો અને આંધલો દોડીને દાઙ્યો. ॥ ૭૫ ॥

(ઉપજાતિવૃત્તમ્.)

**સંજોગ સિદ્ધિ અ ફલં વયંતિ,
ન હુ એગચક્રેણ રહો પયાઈ ॥
અંધો ય પંગોય વળણ સમિચ્છા,
તે સંપળઢા નગરં પવિઢા ॥ ૭૬ ॥**

પંડિત પુરુષો જ્ઞાન અને ક્રિયાના સંયોગની સિદ્ધિ વડે જ મુક્તિ રૂપ ફલની પ્રાપ્તિ કહે છે. કારણ કે, એકે પૈડે કરીને રથ ચાલતો નથી, પણ બે પૈડાંવડે જ ચાલી શકે છે. ઇહાં દૃષ્ટાંત કહે છે. આંધલો

અને પાંગલો વનને વિષે એકઠા મલીને ત્યાંથી તે
નાઠા અને તે નગરમાં પેસી ગયા. ॥ ૭૬ ॥

ચારિત્રની પ્રાધાન્યતા.

(આર્યાવૃત્તમ્.)

સુવહુંપિ સુઅમહીઅં,
કિં કાહી ચરણવિષ્પહીણસ્સ ॥
અંધસ્સ જહ પલિત્તા,
દીવસયસહસ્સકોડીઓ ॥ ૭૭ ॥

અત્યંત જ્ઞાનાભ્યાસ કર્યો હોય તો પણ ચારિત્ર
રાહિતને જ્ઞાન શું કરે છે? અર્થાત્ કાંઈ પણ અવબોધ
કરી શકતું નથી. જેમ લાખો ક્રોડો પ્રજ્વલિત કરેલા
દીપકો અંધને કાંઈ પણ બોધ કરી શકતા નથી.

પયાસગં હોઈ સુઅમહીઅં,
પયાસગં હોઈ ચરણજુત્તસ્સ ॥
જહ પઈવો,
સચલ્લુઅસ્સા પયાસેઈ ॥ ૭૮ ॥

ચારિત્રયુક્ત પુરુષનો અલ્પગુણ શ્રુતાભ્યાસ પ્રકાશને
કરનાર થાય છે. જેમ ચક્ષુવાલ્યને એક દીપક પળ
પ્રકાશને કરે છે તેમ. ॥ ૭૮ ॥

શ્રાવકની અગીયાર પડિમા.

દંસણ વય સામાઈય,
પોરણપડિમા અરંભ સચિત્તે ॥

આરંભ પેસ ઉદિ-

ઠ વજ્જણ સમણભૂણ અ ॥ ૭૯ ॥

૧ સમાકિત પ્રતિમા, ૨ વ્રત પ્રતિમા, ૩ સામા
યિક પ્રતિમા, ૪ પૌષ્ઠ્ય પ્રતિમા, ૫ કાયોત્સર્ગ પ્ર
તિમા, ૬ અબ્રહ્મવર્જક પ્રતિમા, ૭ સચિત્ત વર્જક
પ્રતિમા, ૮ આરંભવર્જક પ્રતિમા, ૯ પ્રેષ્યવર્જક પ્ર
તિમા, ૧૦ ઉદિષ્ટ વર્જક પ્રતિમા અને ૧૧ મી
શ્રમણભૂત પ્રતિમા. ॥ ૭૯ ॥

શ્રાવક પ્રતિદિવસ શું સાંભળે ?

સંપત્તિદંસણાઈ,

પઈદિયહ જડજણાઓ નિમુળેઈ ॥

સામાયારિં પરમં,

જો સ્વલુ તં સાવગં વિંતિ ॥ ૮૦ ॥

સંપ્રાપ્ત કર્યું છે સમક્ષિત જેણે અર્થાત્ સંપૂર્ણ થઈ
છે દર્શનાદિ પ્રતિમા જેમને એવો શ્રાવક પ્રતિ દિવસ
મુનિજનની પાસે પરમ ઉત્ક્રાષ્ટિ એવી સામાચારીને સાં
ભળે. નિશ્ચે તે પુરુષને તીર્થંકર ભગવંત શ્રાવક કહે છે.

(ઉપજાતિવૃત્તમ્.)

જહા સ્વરો ચંદણભારવાહી,

ભારસ્સભાગી ન હુ ચંદણસ્સ ॥

એવં સુ નાળી ચરણેણ હીણો,

ભારસ્સભાગી ન હુ સુગંઈ ॥ ૮૧ ॥

ચંદનના કાષ્ટ સમૂહને ઉપાડનાર ગર્દભ જેમ ભા
ર માત્રને ઉપાડનાર છે, પણ તે ચંદનના સુગંધને
ભોગવતો નથી; તેમ ચારિત્ર ધર્મે કરીને હીન-ગૃહિત
એવો જ્ઞાની નિશ્ચે જ્ઞાન માત્રનો ભાગી છે, પરંતુ સદ્ગ

તિનો ભાજન થતો નથી. ॥ ૮૨ ॥

સ્ત્રીસંગમાં રહેલા દોષનું વર્ણન.

(અનુષ્ટુબ્ધવૃત્તમ્.

તહિં પંચિદિ આ જીવા,
ઇત્થીજોળીનિવાસિણો ॥

મણુઆણં નવલરૂઆ,
સવ્વે પાસેઈ વેહલી ॥ ૮૨ ॥

તે સ્ત્રીની યોનિના નિવાસી એવા નવલાખ પંચેન્દ્રિય
મનુષ્યો છે, તે સર્વે કેવલજ્ઞાની જોઈ શકે છે. ॥ ૮૨ ॥

(આર્યાવૃત્તમ્.)

ઇત્થીણં જોળીસુ,
ઇવંતિ બેહંદિયા ય જે જીવા ॥

ઇકો ય દુન્નિ તેનિવિ,
લરૂઆપહુત્તં તુ ઉકોસં ॥ ૮૩ ॥

સ્ત્રીની યોનિને વિષે બેહંદ્રિય જીવો જે છે, તેની
સંખ્યા શાસ્ત્રકારે એક, બે, ત્રણ અથવા ઉત્કૃષ્ટ લાખ

પૃથક્ત્વ કહેલી છે. ॥ ૮૩ ॥

પુરિસેણ સહગયાણ,
તેસિં જીવાણ હોઈ ઉદવણં ॥

વેણુઅ દિઢ્ઠંતેણં,
તત્તાઈ સિલાગનાણં ॥ ૮૪ ॥

તપાવેલી શલાકા દાસલ કરેલી મૂંગળીના
દૃષ્ટાંતે કરીને પુરુષની સંગાથે સ્ત્રીનો યોગ થવાથી
તે પૂર્વોક્ત જીવોનો નાશ થાય છે. ॥ ૮૪ ॥

ઇત્થીણ જોણિમજ્જ્ઞે,
અપ્પભગયાઈં હવંતિ જે જીવા ॥

ઉપ્પજ્ઞંતિ ચયંતિ ય,
સમુચ્છિમા અસંસવયા મણિયા ॥ ૮૫ ॥

સ્ત્રીની યોનિને વિષે ગર્ભગત જે જીવો છે, તે ઉપજે
છે અને ચલે છે તથા સમૂચ્છિમ જીવો પણ અસંખ્ય
કહ્યા છે. ॥ ૮૫ ॥

મેહુણસગારુઠો,

નવલરૂઢ હણેઙ સુહુમ જીવાણં ॥

તિત્થયરેણં ઢણિયં,

સદાહેયવં પયત્તેણં ॥ ૮૬ ॥

મૈથુનસંજ્ઞાને વિષે આરુઢ થણો મનુષ્ય નવલાઢ સૂક્ષ્મ જીવોને હણે છે. ં પ્રમાણે તીર્થકરે કહ્યું છે. તેથી રીતે તે પ્રયત્ને કરીને સદહવું. ॥ ૮૬ ॥

(ઉપજાતિ વૃત્તમ્.

અસંઢ્વ ઇત્થી નર મેહુણાઓ,

મુચ્છંતિ પંચેંદિય માણુસાઓ ॥

નિસેસ અંગાણ વિઢત્તિ અંગે,

ઢણઈ જિણો પન્નવણા ઉવંગે ॥ ૮૭ ॥

સ્ત્રી અને પુરુષના મૈથુનથી અસંખ્યાતા સમૂર્ચ્છિમ પંચેંદ્રિય મનુષ્ય ઉત્પન્ન થાય છે. ં પ્રમાણે સર્વ અંગોને વિષે જીવાજીવાદિકના વિવરણવડે મનોહર ંવા પન્નવણા ઉપાંગને વિષે શ્રીજિનેશ્વર ઢગવંતે કહ્યું છે. ૮૭

(અનુષ્ટુપ્ વૃત્તમ્.)

મજ્જે મહુંમિ મંસંમિ,

નવળીયંમિ ચઉત્થણ ॥

ઉપ્પજ્જંતિ અસંખા,

તવ્વણ તત્થ જંતુણો ॥ ૮૮ ॥

મદિરામાં, મધમાં, માંસમાં અને ચોથા માલ્લખમાં
તેજ વર્ણ (રંગ)ના અસંખ્ય જંતુઓ ઉત્પન્ન થાય છે। ૮૮।

(આર્યાવૃત્તમ્)

આમાસુ અ પકાસુ અ,

વેપચ્ચમાણાઃ મંસપેસીસુ ॥

સયયં ચિય ઉવવાઓ,

મણિઓ અ નિગોઅ જીવાણં ॥ ૮૯ ॥

કાચા માંસમાં, પાકા માંસમાં અને પચવાતી એવી
માંસની પેસીમાં સદા નિરંતર નિગોદ જીવોનો ઉપ
પાત કહેલો છે. ॥ ૮૯ ॥

વ્રત ભંગ કરવાનું ફલ.

આજન્મં જં પાવં,

बंधइ मिच्छन्त संजुओ कोई ॥

वयभंगं काउमणो,

बंधइ तं चेव अहुगुणं ॥ ९० ॥

मिथ्यात्व संयुक्त कोई प्राणी जन्म पर्यंत जेटलुं पाप
बांधे, ते करतां आठगणुं पाप व्रत भंग करवानुं मन
करनार बांधे. ॥ ९० ॥

(अनुष्ठुब्रवृत्तम्.)

सयसहस्साण नारीणं,

पिटं फाढेइ निग्घिणो ॥

सत्तहमासिण गप्पे,

तप्फढंते निकसइ ॥ ९१ ॥

(आर्यावृत्तम्.)

तं तस्स जत्तियं पा-

वं तं नवगुणिय मेलियं हुज्जा ॥

एगित्थि य जोगेणं,

साहु बंधिज्ज मेहुणओ ॥ ९२ ॥

એક લાલ્ ગર્ભવંતી સ્ત્રીઓનાં નિર્દયપણે પેટ ચી
રે અને તેમાંથી બહાર આવેલા સાત આઠ માસના
તરફડતા ગર્ભને મારી નાંખે, તે પ્રાણીને જેટલું પાપ
લાગે, તેને નવગુણું કરીએ તેટલું પાપ એક સ્ત્રીના
યોગે કરીને મૈથુન સેવન કરવાથી સાધુ બાંધે.

કોની સમીપે સમકિત પ્રહણાદિ કરવું ?

અલ્લંડીયચારિત્તો,

વયધારી જો વ હોઈ ગીહસ્થો ॥

તસ્સ સગાસે દંસણ,

વયગહણં સોહિકરણં ચ ॥ ૯૩ ॥

અલ્લંડ ચારિત્રવંત મુનિ અથવા વ્રતવારી ગૃહસ્થ
હોય, તેની સમીપે સમકિત તથા વ્રત પ્રહણ કરવું અને
આલોચન લેવું. ॥ ૯૩ ॥

સ્થાવર જીવોમાં રહેલા જીવો.

અદામલય ધયાળે,

પુદગોક્તય્ હવંતિ જે જીવા ॥

તં પારેવય મિત્તા,
જંબૂદીવે ન માયંતિ ॥ ૯૪ ॥

લીલા આમલા પ્રમાણે પૃથ્વિકાયને વિષે જે જીવો
રહેલા છે, તે દરેકનું શરીર પારેવા પ્રમાણે કરીએ તો
જંબૂદ્વીપને વિષે સમાય નહી. ॥ ૯૪ ॥

एगंमि उदगबिंदुमि,
जे जीवा जिणवरोहिं पन्नत्ता ॥
ते जइ सरिसवामित्ता,
जंबूद्वीवे न मायंति ॥ ९५ ॥

एक पाणीना बिंदुमां जे जीवो जिनेश्वरे कहा छे,
तेने सरशव मात्र शरीरवाला करीए तो जंबूद्वीपमां
समाय नही. ॥ ९५ ॥

बंध्यं दुलपित्ता,
तेउकाए हवंति जे जीवा ॥
ते जइ खसखसामित्ता,
जंबूद्वीवे न मायंति ॥ ९६ ॥

બંટી તંદૂલ માત્ર તેડકાયને વિષે જેટલા જીવો
છે, તે જો સ્વસ્થ પ્રમાણ શરીરવાળા કરીએ તો જ
જંબૂદ્વીપમાં સમાય નહી. ॥ ૯૬ ॥

જે લિંબપત્તમિત્તા,
વાઝકાણે હવંતિ જે જીવા ॥
તં મત્થયલિસ્થમિત્તા,
જંબૂદ્વીપે ન માયંતિ ॥ ૯૭ ॥

લીંબડાના પાંદડા જેટલી જગ્યા રોકનારા વાયુ
કાયમાં જે જીવો છે, તે દરેકને માથાની લીંબ માત્ર
શરીરવાળા કરીએ તો જંબૂદ્વીપમાં સમાય નહી. ॥ ૯૭ ॥
પાસથાના સંગમાં રહેનારા મુનિ અવંદનીક છે.

અસુઝઠાણે પડિઆ,
ચંપકમાલ ન કીરડ સીસે ॥
પાસથાઈ ઠાણે,
સુવટ્ટગણો તદ્દ અપુજ્જે ॥ ૯૮ ॥

અશુચિ સ્થાનકને વિષે પડેલી ચંપાના પુષ્પની

માલા જેમ મસ્તક ઉપર ધારણ કરાતી નથી, તેમ પાસત્યાદિક સ્થાનકને વિષે વર્તતા—રહેતા એવા મુનિ પણ અપૂજ્ય છે. પૂજવા યોગ્ય નથી. ॥ ૯૮ ॥

છઠ્ઠમ દસમ દુવા—

લસેહિં માસદ્દમાસસ્વમણેહિં ॥

ઇત્તોઽ અણેગરુણા,

સોહા જિમિયસ્સ નાણિસ્સ ॥ ૯૯ ॥

છઠ્ઠ, અઠ્ઠમ, દશમ, દુવાલસ, અર્ધ માસસ્વમણ અને માસસ્વમણ કરવે કરીને જે શોભા છે, તે કરતાં અ નેક ગુણી શોભા (દરરોજ) જમતા એવા જ્ઞાનીની છે.

જં અન્નાણી કમ્મં,

સ્વેદં વહુઆદં વાસકોડીહિં ॥

તન્નાણી તેહિં ગુત્તો,

સ્વેદં ઉસ્સાસમિત્તેણં ॥ ૧૦૦ ॥

બહુક્રોડ વર્ષોં કરીને અજ્ઞાની જેટલાં કર્મને સ્વ પાત્રે, તેટલાં કર્મને જ્ઞાની ત્રણ ગુણિં યુક્ત વર્તતા સતા

एक श्वासोश्वास मात्रे करीने खपावे. ॥ १०० ॥

देवद्रव्यना रक्षणનું ફલ.

जिणपवयणबुद्धिकरं,
पभावगं नाणदंसणगुणाणं ॥
रख्खंतो जिणदब्बं,

तित्थयरत्तं लहइ जीवो ॥ १०१ ॥

જિન પ્રવચનની વૃદ્ધિના કરનાર અને જ્ઞાન દર્શન
ગુણના પ્રભાવક તથા જિનદ્રવ્યનું રક્ષણ કરનાર
જીવ તીર્થંકરપણાને પ્રાપ્ત કરે. ॥ ૧૦૧ ॥

जिणपवयण बुद्धिकरं,
पभावगं नाणदंसणगुणाणं ॥

भरख्खंतो जिणदब्बं,
अणंतसंसारिओ होई ॥ १०२ ॥

જિન પ્રવચનની વૃદ્ધિ કરનાર અને જ્ઞાન દર્શન ગુ
ણના પ્રભાવક પણ જિનદ્રવ્યનું ભક્ષણ કરતા સત્તા
અનંતસંસારી થાયે. ॥ ૧૦૨ ॥

(અનુષ્ટુબ્ધવૃત્તમ્.)

ભરુએઈ જો ઉવેરુએઈ,

હેણદવ્વં તુ સાવઓ ॥

પન્નાહીણો ભવે જીવો,

લિપ્પઈ પાવકમ્મુણા ॥ ૧૦૩ ॥

જે શ્રાવક જિનદ્રવ્યનું ભક્ષણ કરે, અથવા ઉપેક્ષા કરે, તો તે જીવ પ્રજ્ઞા (બુદ્ધિ) હીન થાય અને પાપકર્મે લેપાય. ॥ ૧૦૩ ॥

ચાર મ્હોટાં અકાર્ય વર્જવાં.

(આર્યાવૃત્તમ્.)

ચેઈઅદવ્વવિણાસે,

રિસિધાણ પવયણસ્સઉઢાહે ॥

સંજઈચઉત્થભંગે,

મૂલગ્ગી બોહિલાભસ્સ ॥ ૧૦૪ ॥

ચૈત્યદ્રવ્યનો વિનાશ કરનાર, મુનિની ઘાત કરનાર, પ્રવચનનો ઉઢાહ કરનાર અને સાધ્વીના ચ

તુર્ય વ્રતનો ભંગ કરનાર સમકિતના લાભ રૂપ વૃક્ષના
મૂલમાં અગ્નિ મૂકે છે. ॥ ૧૦૪ ॥

પૂજા કરવાના ભાવ પણ મહા ફલવાળા છે.

સુચ્છદ દુગ્ગયનારી,
જગગુરુણો સિંદુનારકુસુમેર્હિ ॥

પૂઆપાણિહાણેર્હિ,
ઉષ્પન્ના તિયસલોગંમિ ॥ ૧૦૫ ॥

સાંભલીએ છીએ કે, દરિદ્રિ એવી એક સ્ત્રી સિંદુવા
રના પુષ્પોયે કરીને પ્રભુની પૂજા કરવાના પ્રણિધા
નથી—એકાગ્રતાથી ત્રિદશલોક જે દેવલોક, તેને
વિષે ઉત્પન્ન થઈ. ॥ ૧૦૬ ॥

ગુરુવંદન કરવાનું ફલ.

તિત્થયરત્તં સમ્મ—
સસાઈયં સત્તમં તર્હયાએ ॥
વંદણણં વિહિણા,
બદ્ધં ચ દસારસીહેણં ॥ ૧૦૭ ॥

તીર્થંકરપણું, ક્ષાયક સમકિત અને સાતમી નરકથી
ત્રીજી નરકનો બંધ (એ ત્રણ વાનાં) વિધિપૂર્વક વંદન
કરવાથી કૃષ્ણે ઉપાર્જન કરયાં. ॥ ૧૦૬ ॥

દ્રવ્યસ્તવનું સ્થાપન.

અકસિંણવત્તમાણં,
વિરયાવિરય ણ एस खलुजुत्तो ॥
સંસારપયણુકરણે,
दव्वत्थए कूवदिट्ठंतो ॥ ૧૦૭ ॥

સમસ્ત પ્રકારે ધર્મકાર્યમાં નહિ પ્રવર્તેલા એવા વિ
રતાવિરતિ જે શ્રાવકો, તેને સંસાર પાતલો કરવાને
અર્થે દ્રવ્યસ્તવ (આચરણીય છે.) તેને વિષે કૂવાનું
દૃષ્ટાંત જાણવું. ॥ ૧૦૭ ॥

ક્રોધનું ફલ.

अणधोवं वणधोवं,
अग्गीथोवं च जसाय थोवं च ॥
न हु ते विससिअब्बं,

થોવંપિ હુ તં વહૂ હોઈ ॥ ૧૦૮ ॥

રણ થોડું હોય, વ્રણ થોડું હોય, અગ્નિ થોડી હોય,
અને કષાય થોડો હોય તો પણ તેનો વિશ્વાસ ન
કરવો. કેમ કે, થોડું હોય તો તે ઘણું થઈ જાય
છે. અર્થાત્ ઘણું થતાં વાર લાગતી નથી. ॥ ૧૦૮ ॥

મિચ્છામિદુઃકલ્પનું પ્રવર્તન.

જં દુઃકલ્પંતિ મિચ્છા,

તં ભુજ્જો કાળં અપૂરંતો ॥

તિવિદેણ પઢિકંતો,

તસ્સ સ્વલુ દુઃકલ્પં મિચ્છા ॥ ૧૦૯ ॥

જે દુષ્કૃતને મિથ્યા કરે, તે દુષ્કૃત સંબંધી કારણને
પરીને સેવે નહીં અને વિધિ કરીને પઢિક્રમે તેનું
સ્વલું મિથ્યાદુષ્કૃત જાણવું. ॥ ૧૦૯ ॥

જં દુઃકલ્પંતિ મિચ્છા,

તં ચેવ નિસેવઈ પુણો પાવં ॥

પચ્ચરુસ્વમુસાવાઈ,

માયાનિયડિપ્પસંગો અ ॥ ૧૧૦ ॥

જે દુષ્કૃતને—પાપને મિથ્યા કરે, તે જ પાપના કારણને ફરીને સેવે, તે પ્રાણીને પ્રત્યક્ષ મૃષાવાદી અને માયાકપટના નિવિઙ પ્રસંગવાળો જાણવો. ॥ ૧૧૦ ॥

મિચ્છામિદુક્કહ શબ્દનો અર્થ.

મિતિ મિહ મદ્વત્તે,
છત્તીદોસાણ છાયણે હોઈ ॥

મિત્તિઅ મેરાઈઠ્ઠિઓ,
દુત્તિ દુગંછામિ અણ્ણં ॥ ૧૧૧ ॥

કત્તિ કહં મે પાવં,
હત્તિય દેવેમિ તં ઉવસમેણ ॥

એસો મિચ્છાદુક્કહ,
પયરુત્તરત્થો સમાસેણં ॥ ૧૧૨ ॥

“ મિ ” મૃદુ માર્દવપણાને વિષે છે. “ ચ્છા ” દોષનું આચ્છાદન કરવાને અર્થે છે, “ મિ ” મર્યાદામાં સ્થિત થવા માટે છે. “ દુ ” આત્માની દુગંછા કરું

હું એમ જણાવવા માટે છે. “ક” મ્હારાં કરેલાં
પાપ એમ સૂચવે છે. અને “ડ” તે પાપને ઉપશમ
વડે બાલી નાંખું હું એમ કહે છે. આ પ્રમાણે “મિ-
ચ્છામિદુઃકૃડ” શબ્દના દરેક અક્ષરનો અર્થ સંક્ષે-
પમાત્ર જાણવો. ॥ ૧૧૧ ॥ ૧૧૨ ॥

ચાર પ્રકારના તીર્થનું વર્ણન.

નામં ઠવણાતિથ્યં.

દ્રવ્યંતિથ્યં ચ ભાવતિથ્યં ચ ॥

સ્થાપનામિ ય ઇત્થો,

ડળેગવિહં હોઐ નાયવ્વં ॥ ૧૧૩ ॥

નામ તીર્થ, સ્થાપના તીર્થ, દ્રવ્ય તીર્થ અને ભાવ
તીર્થ એ પ્રમાણે તીર્થના મુલ્ય ચાર ભેદ છે. તે
એકેકાના અનેક પ્રકાર છે તેજાણી લેવા. ૧૧૩।

દાહોવસમં તન્દા-

ઇ છેયણં મલપિવાહણં ચેવ ॥

તિહિં અત્યેહિં નિડસં,

તમ્હા તં દવ્વઓતિત્થં ॥ ૧૧૪ ॥

દાહનું ઉપશમાવનું, તૃષાનો છેદ કરવો અને મે
લને દૂર કરવો, એ ત્રણ અર્થે કરીને યુક્ત હોય તે
કારણથી તેને દ્રવ્યતીર્થ કહીએ. ॥ ૧૧૪ ॥

ભાવતીર્થનું સ્વરૂપ.

કોહંમિહ નિગ્ગાહિ,

દાહસ્સ ઉવસમણં હવહિ તિત્થં ॥

લોહંમિહ નિગ્ગાહિ,

તન્હા છેયણં હોઈ ॥ ૧૧૫ ॥

અઠ્ઠવિહં કમ્મરયં,

બહુણ્હિં અવોહિં સંચિયં જમ્હા ॥

તવસંજમેણ ધોવહિ,

તમ્હા તં ભાવઓતિત્થં ॥ ૧૧૬ ॥

ક્રોધનો નિગ્રહ થવાથી દાહના ઉપશમ રૂપ તીર્થ
થાય અને લોભનો નિગ્રહ થવાથી તૃષા (તૃષ્ણા)ના
છેદન રૂપ તીર્થ થાય. આઠ પ્રકારના કર્મ રૂપી રજ

બહુ ભવે કરાને સંચય કરેલી તે તપ અને સંયમે કરાને ધોવાઈ જાય-દૂર થાય. તેથી તેને ભાવતીર્થ કહીએ.

દંસણનાણચરિત્તે,
સુનિઉત્તં જિણવરોહિં સવ્વેહિં ॥

एएण होइ तित्थं,
एसो अन्नोवि पज्जाओ ॥ ११७ ॥

જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રવડે યુક્ત હોય તેને સર્વ જિનેશ્વરોએ તીર્થ રૂપ કહ્યા છે. તેથી એ સ્ત્રનત્રાયિના સંયુક્તપણાવડે તીર્થ હોય છે—કહેવાય છે. એ પ્રમાણ અન્ય પર્યાય પણ જાણી લેવા. ॥ ૧૧૭ ॥

सव्वो पुव्वकयाणं,
कम्माणं पावए फलविवायं ॥

अवराहेसु गुणेषु अ,
ऐष्टिज्जमित्तं परो होइ ॥ ११८ ॥

સર્વ જીવો પૂર્વ ભવે કરેલાં કર્મોનાં ફલ વિપાકને પામે છે. અપરાધને વિષે અને ગુણને વિષે બીજા તો

નિમિત્ત માત્ર જ હોય છે. ॥ ૧૧૮ ॥

ધારિજ્જઈ ઇત્તો જલ—

નિહીવિકલ્લોલભિન્નકુલસેલો ॥

ન હુ અન્નજમ્માનિમ્મિય,

સુહાસુહો કમ્મપરિણામો ॥ ૧૧૯ ॥

પોતાના કલ્લોલે કરીને મ્હોટા પર્વતોને જેણે મેદી નાંચ્યા છે એવા સમુદ્રને ધારણ કરી શકાય, પણ અન્ય જન્મ નિર્મિત શુભાશુભ કર્મના પરિણામને ધારણ કરી શકાય નહીં. અર્થાત્ રોકી શકાય નહીં.

અકયં કો પરિભુંજઈ,

સકયં નાસિજ્જ કસ્સ કિરકમ્મં ॥

સકયમણુભુંજમાણો,

કોસ જણો દુમ્મણો હોઈ ॥ ૧૨૦ ॥

ન કરેલાં કર્મ કોણ ભોગવે છે ? અને પોતાનાં કરેલાં કર્મ કોનાં નાશ પામે છે. (અર્થાત્ ન કરેલાં કોઈ ભોગવતું નથી અને કરેલાં કર્મ કોઈનાં

નાશ પામતાં નથી.) ત્યાર પોતાનાં કરેલાં કર્મને
ભોગવતો થકો શા માટે પ્રાણી દુર્મનવાલો થાયછે?

પૌષધનું ફલ.

પોસેઈ સુહભાવે,
અસુહાઈ સ્વેઈ નત્થિ સંદેહો ॥
છિદઈ નરયતિરિયગઈ,
પોસઠ્ઠવિઠિ અપ્પમત્તો ય ॥ ૧૨૧ ॥

પૌષધની વિવિધે વિષે અપ્રમત્ત—અપ્રમાદી એવા મનુ
ષ્ય શુભ ભાવનું પોષણ કરે છે, અશુભ ભાવનો ક્ષય
કરે છે અને નરક તિર્યચની ગતિનો છેદ કરે છે.
એમાં સંદેહ નથી. ॥ ૧૨૧ ॥

જિનપૂજાના પ્રકાર.

વરગંધપુપ્ફ અસ્સવય,
પઈવફલધૂવનીરપત્તેહિં ॥
નેવિજ્જવિહાણેણ ય,
જિણપૂઆ અઠ્ઠહા ભણિયા ॥ ૧૨૨ ॥

શ્રેષ્ઠ ૧ ગંધ, ૨ પુષ્પ, ૩ અક્ષત (ચોખા), ૪ દી
પક, ૫ ફલ, ૬ ધૂપ, ૭ જલપાત્ર અને ૮ નૈવે
દ્યના વિધાને કરીને જિનપૂજા આઠ પ્રકારે કરીએ.

જિનેંદ્રની પૂજાનું ફલ.

ઉવસમઈ દુરિયવગ્ગં,

હરઈ દુહં કુણઈ સયલસુખ્વાઈ ॥

ચિંતાઈયાંપિ ફલં,

સાહઈ પૂઆ જિણંદાણં ॥ ૧૨૩ ॥

જિનેંદ્રની પૂજા દુરિત વર્ગને ઉપશમાવે છે, દુઃખને
દૂર કરે છે, સમસ્ત સુખને ઉત્પન્ન કરે છે અને ચિં
તાતીત—ચિંતવવાને પણ અશક્ય એવા ફલને—મોક્ષ
ફલને સાધે છે. ॥ ૧૨૩ ॥

ધર્મકાર્ય કરવામાં વિધિના પ્રબલતા.

ધન્નાણં વિહિજોગો,

વિહિપુસ્ત્રાસાહગા સયા ધન્ના ॥

વિહિબહુમાણા ધન્ના,

વિધિપરુષ અદૂસગ ધન્ના ॥ ૧૨૪ ॥

વિધિનો યોગ ધન્ય પુરુષોને થાય છે, વિધિપક્ષના આરાધન કરનારને સદા ધન્ય છે, વિધિનું બહુમાન કરનારને ધન્ય છે અને વિધિપક્ષને દૂષણ આપે નહિ તેને પણ ધન્ય છે. ॥ ૧૨૪ ॥

આ ગ્રંથ મળવાથી થતું ફલ:-

સંવેગમણો સંબો-

હસત્તરિં જો પઢેઈ ભવ્વજિવો ॥

સિરિજયસેહરઠાણં,

સો લહઈ નત્થિ સંદેહો ॥ ૧૨૫ ॥

સંવેગ યુક્ત મનવાલા થયા થકા જે ભવ્ય જીવો આ સંબોધસત્તરિ પ્રકરણ મળે, તે શ્રી જયશેખર સ્થાન-મોક્ષસ્થાન પ્રત્યેપામે એમાં સંદેહ નથી. ॥૧૨૫॥

(અનુષ્ટુબ્ધવૃત્તમ્.)

શ્રામન્નાગપુરીયાહ, તપોગણકજારુણાઃ ॥

જ્ઞાનપીયૂષપૂર્ણાંગાઃ, સૂરિંદ્રા જયશેખરાઃ ॥૧॥

तेषांपत्कजमधुपा, सूरयो रत्नशेखराः ॥

सारंसूत्रात्समुद्धृत्य, चक्रुःसंबोधसप्ततिं ॥२॥

श्रीमत् नागपुरीय नामना तपगच्छ रूपी कमलने
सूर्य समान अने ज्ञान रूपी अमृतवडे पूर्ण शरीरवाला
श्री जयशेखर नामना सूरिंद्रना चरणकमलने विषे
भ्रमर समान श्री रत्नशेखर नामे आचार्ये, सूत्रमांथी
सार सार गाथाओनो उद्धार करीने आ संबोधसत्तरि
नामे प्रकरणनी रचना करी. ॥ १ ॥ २ ॥

नीचे लखेलां पुस्तको अमारी
तरफथी छपाइने बहार पड्यां छे.

तैयार पुस्तको.

पंचप्रतिक्रमणसूत्र अर्थ सहित.	रु. २)
प्रकरणमाला अर्थ सहित.	रु. १॥
पर्यूषण माहात्म्य.	रु. १॥
पूजासंग्रह पद्मविजय कृत.	रु. १॥
पूजासंग्रह वीरविजय कृत.	रु. १॥
देववंदनमाला.	रु. १।
सिंदूरप्रकरण टीका सहित.	रु. ०॥
देवसि राइ प्रतिक्रमण.	रु. ०।
प्रतिक्रमणसूत्र. गुजराती.	रु. १॥
स्नात्रपंचाशिका. गुजराती.	रु. १)
शत्रुंजय माहात्म्य. गुजराती.	रु. ०॥॥
जयानंद छेखल्लोनो रास.	रु. १।
सज्ज्ञायमाला.	रु. ३

(હાલમાં છપાવ છે.)

- ૧ સમકિતકૌમુદી ભાષાંતર. (ગુજરાતીમાં)
- ૨ ભરતેશ્વર બાહુવલિવૃત્તિ ભાષાંતર. (ગુઠં)
- ૩ સુલસાચરિત્ર. મૂલ, અન્વય અને ભાષાં
તર સાથે, પાનાના આકારમાં. શાસ્ત્રીમાં.
થોડા દિવસમાં છપાવવાં શરૂ થશે.
- ૪ શીલોપદેશમાલા. મૂલ, શબ્દાર્થ, વિશેષા
ર્થ અને કથાઓ સાથે.
- ૫ મુનિપતિ ચરિત્ર. (વિસ્તાર યુક્ત)
- ૬ ચતુસરણપયના સૂત્ર. મૂલ અને ટીકા
ઉપરથી કરેલા બાલાવબોધ સાથે.
- ૭ શ્રાદ્ધવિધિ સટીકનું ભાષાંતર.
- ૮ ધનાચરિત્રનું ભાષાંતર.
- ૯ ધર્મરત્નપ્રકરણ. મૂલ અને ટીકા ઉપરથી
કરેલા બાલાવબોધ તેમ જ કથાઓ સાથે.

શ્રી જૈનવિદ્યાશાળા.

હોશીઆડાની પોલ, અમદાવાદ.

अमारे अहिं जे जे पुस्तको मले छे, तेनी
टीप पुस्तकना अंतभागमां आपी छे,
ते शिवाय मुंबईना शा भीमसिंह
माणेके छपावेलां तभाम
पुस्तको अमारे त्यां
तेज भावे मली
शकशे.

श्री जैनविद्याशाला
दोशीवाडानीपोल-अमदावाद.

